

ТАНЦУВАЩОТО ТЯЛО – ЖЕСТ – ПОСЛАНИЕ

АННА ПАМПУЛОВА¹

THE DANCING BODY – GESTURE – MESSAGE

ANNA PAMPOULOVA²

Резюме: За да можем изобщо да мислим и да говорим за осъществима комуникация чрез танц, първо е необходимо да обърнем внимание на изразните средства, с които борави танцовото изкуство, чието умело изразяване и съчетаване интригува вродената ни наклонност да търсим материално обяснение на смислите, които намираме във видяното през жестовете и съпреживяното в танца.

Ключови думи: театър, естетика в движенията, танцови жестове, комуникация, танц.

Abstract: In order to be able to think and talk about feasible communication through dance at all, first we must pay attention to the means of expression used by the art of dance, whose skillful expression and combination intrigues our innate tendency to seek a material explanation of the meanings we find in what we see through gestures and empathy in dance.

Keywords: theatre, aesthetic movement; dance gesture; communication; dance.

¹ **Анна Пампоулова** е доцент д-р в департамент Театър на Нов български университет (e-mail: annapampoulova@gmail.com)

² Assoc. Prof. **Anna Pampoulova**, Ph.D., Theatre department, New Bulgarian University (e-mail: annapampoulova@gmail.com)

За да можем изобщо да мислим и да говорим за осъществима комуникация чрез танц, първо е необходимо да обърнем внимание на изразните средства, с които борави танцовото изкуство, чието умело изразяване и съчетаване интригува вродената ни склонност да търсим материално обяснение на смислите, които намираме във видяното през жестовете и съпреживяното в танца. И нека веднага поясня какъв вид движение в танца става предмет на анализ тук. За да се осигури възможно най-голяма устойчивост на основното понятие ще се спра на анализите за общуване на танцьорите в танца, танцьор и зрител чрез значението и силата на жеста като форма на това общуване, но не през описание на процеса, организиращ връзката хореографска мисъл – жест, а през условностите, в които жестовото послание съществува през танца.

Като една от най-древните разновидности на художествената форма и творчество танцът възниква със зараждането на самата култура. Той е първата форма на съзнателно междучовешко общуване. Погледнато в исторически план, общуването между човешките индивиди първоначално се е осъществявало не с помощта на словото, а чрез съвкупност от физически движения. Едва по-късно се появяват и развиват езиците, а хората започват да общуват помежду си чрез думи. В процес на усъвършенстване на homo sapiens, тези двигателни умения постигат развитие и се формират в различни по значение танци. Първоначално танцът търси духовната връзка с невидимото, с природните стихии, с божествата. Последствие танцът в човешкия бит е с по-конкретно, по-земно присъствие – освен танци свързани с различни религиозни вярвания, се появява и нуждата от такива с развлекателен характер. Вече се обръща повече внимание на различния ритъм и форма. Танцът получава множество под функции на общуване.

Например: танц като неписано изискване за междуполовото харесване, танцът като покана за физическа близост, танцът като спорт – възможност да се формира пластичност в тялото и други. Естетическата необходимост на човечеството за духовна наслада разграничава значението на танца от формата на общуване и го разделя в две категории:

- битов танц – необходим за естествените нужди и възможности на индивида
- танцът в изкуството – като посланик и носител на духовна култура и красота.

Поддържа се тезата, че танцът е форма на емоционално изразяване на човека. Това до голяма степен е така. Но танцът въздейства не само през преживяването и физическото изразяване на музикалните форми, с които се свързва. Чрез жестовите послания танцът попада и в обсега на психологическите явления. Разбира се не трябва да се пренебрегват неговите естетически същност и идея – онова съдържание и онази действителност, които го характеризират като изкуство.

„Основен елемент на изразителността в танца се явява жестът. За дефиницията на понятието ще се обърна към професор Вадим Прозерский, който описва жеста като „средство на дознакова и свръхзнакова комуникация“; той не е просто телесен знак. В различните системи в хореографията (като гореспоменатата техника на Лабан) съществува определен жест за всяко отделно емоционално състояние, чрез който може точно да се схване и да се изтълкува смисълът, вложен в него.“ [Андреева 2020, с. 93]

Жестът като самостоятелен би съществувал в езика на тялото и в танца, но ще бъде като част от формата без да има силата на послание. Той е много силен знак – символ, а комуникативната му мощ е необикновена. Той трябва да бъде достъпен за съзнанието, без да бъде натрапен етикет, ограничаващ съдържанието и идеята, която изразява. Както в езика на тялото жеста се свързва с други жестове в т.нар. „жестови сноп“, за да бъде натоварен с по-конкретен смисъл.

Професор Нелсън Гудман цитира Бърдуйстъл в своето изследване върху езиците на изкуството и коментира, че разликата между изразяването и буквалното илюстриране на жеста е въпрос на навик, а навичите се различават и зависят от развитието на цивилизациите и тяхната отделна културни естетика, географска ширина, социално израстване. В танца, от хореографска гледна точка, зад всеки жест, след всяко отделно движение, което търпи своето

развитие, стоят и нови движения и жестове и всички те са свързани в логика, която довежда до даденото послание или внушение. В сферата на танца интерпретацията и значението на движението и жеста въздействат на условно ниво – оставени до голяма степен на интерпретацията на танцьора и свободното въображение на зрителя.

„По същия начин както когато човек се научи да говори, той говори. Магията на изразителността в тези движения се крие в способността на отделните танцови движения да придобиват определен характер, когато се свържат в цялостна танцова форма според особеностите на съдържанието.“ [Андреева 2020, с. 93]

Значението на думите е конкретно, но в случая, за да бъдат разбрани един от друг, в танцуваден диалог, разменените жестове между партньорите следва да бъдат създадени и интерпретирани с прецизна точност. Този процес би могъл да се разглежда подробно в няколко аспекта, които да разкрият вътрешните процеси на създаване на танцова изследване на философско ниво и довеждането му до външен израз през формата или чрез подбрани похвати характерни за танцовата техника или решения на хореографа като основен автор на идеи.

Танцът е също така сложен процес, свързан с опознаване на тялото на танцуващия – индивидуалните му физически дадености и силата на внушение на двигателната изразителност. От една страна е необходимо самият танцьор да работи върху себеопознаването си като творец и трансформатор на емоции в жестови изрази. От друга страна, танцьорът развива потенциала си на преносител на информация до зрителя чрез връзката си с хореографа.

Танцовите движения са и връзката между личността, която ги излъчва и партньора, чиято задача е да приеме и разчете посланията им. Двете страни имат сложната задача да осъществят невербална комуникация. В танца тялото живее, диша, лее се и се променя, развива се, расте, разказва – различни истории и изразен днес или утре има различна емоционална мощ.

Различните танцови техники предлагат огромно разнообразие от изразни похвати. Комбинацията от пространствено разпределение на танцовите движения в нива и посоки, темпо-ритъмът на изпълнение, ширината в преходите между отделните пози, продължителността на паузите и разпределението им в танцовото действие са основни фактори в изграждането на всяка танцова техника. Разпределението на доминиращи и подкрепящи елементи са характерните фактори, които определят различията в законите при интерпретиране на всеки танцов стил с установени правила, с определено име. Съвременният танц предоставя възможност на хореографите да подбират и определят индивидуално своите закони при сформирани на собствен танцов изказ. Това се наложи в танцовото пространство поради наличието на възможност и свобода на експеримента. Хореографският почерк изцяло е продиктуван от фантазията и интересите на твореца, а това е прекрасна възможност изследването на човешки физически движения да не се ограничава в определена техника, а да се търсят нови и още по-разнообразни жестове и прийоми за изграждане на по-богат израз и да се изпращат послания до зрителя по-голяма точност.

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ (REFERENCES):

АНДРЕЕВА, Аврора, 2020. Комуникативната функция на танца/като предмет на философската естетика, танцът – изкуство и философия. *Философски алтернативи*. год. XXIX(1), с. 85-97. ISSN 0861-7899. [ANDREEVA, Avrora, 2020. Komunikativnata funktsia na tantsa/kato predmet na filosofskata estetika, tantsat – izkustvo i filosofia. *Filosofski alternativi*. god. XXIX(1), s. 85-97. ISSN 0861-7899.]